

โครงการบั้งไฟพลอดเกล้า ปี 2555

1. เหตุผล ทำไมถึงทำ

บุญบั้งไฟ เป็นประเพณีที่นิยมทำกันในเดือน ๖ การจัดทำบุญบั้งไฟขึ้นเพื่อบูชาอารักษ์หลักเมือง เป็นประเพณีทำบุญขอฝนจากพญาแถนเพื่อให้ฝนตกต้องตามฤดูกาลบ้าง คนหรือวัวควายอาจเกิดป่วยเป็นโรคต่างๆ บ้างเป็นต้น และเมื่อทำบุญดังกล่าวแล้ว ก็เชื่อว่าฟ้าฝนจะอุดมสมบูรณ์ ประชาชนในหมู่บ้านนั้นจะอยู่เย็นเป็นสุข เพราะมีอาหารข้าวปลาที่บริบูรณ์ทั้งปราศจากโรคภัยด้วย “ฮีดหนึ่งนั้น เถิงเดือนหกแล้วให้นำเอาน้ำวารีสรงโสก ฮดพระพุทธรูปเหนือใต้สู่ภาย อย่าได้ละเบียงบ้ายปัดปายหายหยุด มั่นสิสุญเสียดศรีดำไปเมื่อหน้า จงพากันทำแท่นแนวกองฮีดเกล้า เอานูญไปเรื่อยๆ อย่าลอยหน้าหากสิเสียด”

เดือนหกทำบุญบั้งไฟและบุญวันวิสาขบูชา การทำบุญบั้งไฟเพื่อขอฝน และจะมีงานบวชนาคพร้อมกันด้วย การทำบุญเดือนหกเป็นงานสำคัญก่อนการทำนา หมู่บ้านใกล้เคียงจะนำเอาบั้งไฟมาจุดประชันขันแข่งกัน หมู่บ้านที่รับเป็นเจ้าภาพจะจัดอาหาร เหล้ายามาเลี้ยง โดยไม่คิดมูลค่า เมื่อถึงเวลาที่จะตั้งขบวนแห่บั้งไฟและรำเซิ้งออกไป ณ ลานที่จุดบั้งไฟ การเซิ้งจะกระทำด้วยความสนุกสนาน ไม่มีการทะเลาะวิวาท คำเซิ้งและการแสดงประกอบจะออกไปในเรื่องเพศ แต่ก็ไม่ใช่สาหรือคิดเป็นเรื่องหยาบคายแต่อย่างใด ส่วนการทำบุญวิสาขบูชานั้นก็มีการทำบุญเลี้ยงพระ ฟังเทศน์ ช่วงเย็น มีการเวียนเทียนเช่นเดียวกับภาคอื่นๆ

การทำบั้งไฟโดยการเอาขี้เเจีย(ดินประสิว) มาประสมคั่วกับถ่าน โขลกให้แหลกเรียกว่าหมื่อ (ดินปืน) เอามาใส่กระบอกไม้ไผ่อัดให้แน่น แล้วเจาะรูใส่หางเรียกว่าบั้งไฟ การทำบุญมีให้ทาน เป็นต้น เกี่ยวกับการทำบั้งไฟ เรียกว่า บุญบั้งไฟ กำหนดทำกันในเดือนหก ก่อนจะถึงวันงานหรือวันเอาบุญ ชาวบ้านก็จะช่วยกันเตรียมงานกันอย่างสามัคคี ฝ่ายแม่ครัวก็เตรียมข้าวปลาอาหารไว้เลี้ยงแขกเลี้ยงคน ฝ่ายช่างฟ้อนก็เตรียมขบวนรำไว้สำหรับแห่บั้งไฟ ฝ่ายผู้ชายที่เป็นช่างฝีมือก็ช่วยกันทำบั้งไฟและตกแต่งให้สวยงาม งานบุญบั้งไฟส่วนใหญ่จะไม่ค่อยมีพิธีกรรมทางศาสนาเท่าใดนัก แต่บางแห่งก็มีพิธีทำบุญเลี้ยงพระบ้าง

การแห่เป็นขบวนไปรอบเมือง ในขบวนแห่ก็จะมีการแต่งตัว การแสดงในท่าทางต่าง ๆ เป็นการสร้างสรรค์ให้กับงานแล้วนำบั้งไฟกลับไปวัดที่จัดการแข่งขันบั้งไฟ ซึ่งบั้งไฟก็มีการแบ่งตามขนาดที่กำหนดโดยทั่วไปนิยมทำกันอยู่ 3 ขนาดคือ บั้งไฟธรรมดา บรรจุดินปืนไม่เกิน 12 กิโลกรัม บั้งไฟหมื่นบรรจุดินปืนเกิน 12 กิโลกรัม และบั้งไฟแสน บรรจุดินปืนถึงขนาด 120 กิโลกรัม ในความเชื่อถ้าบั้งไฟขึ้นสูงนั้นก็หมายความว่าฝนฟ้า ข้าวปลา อาหารก็จะอุดมสมบูรณ์ดี แต่ถ้าบั้งไฟแตกหรือไม่ขึ้นก็หมายความว่าฝนฟ้าไม่ตกต้องตามฤดูเป็นต้น

แต่งงานบุญบั้งไฟในปัจจุบันได้โปรโมทเพื่อนำเข้าสู่การท่องเที่ยว และรับใช้นโยบายการหาเสียงของผู้บริหารทางการเมืองท้องถิ่น และการจัดงานแต่ละครั้งต้องยิ่งใหญ่เพื่อเอาใจประชาชนในท้องถิ่นนั้น หลายพื้นที่เลยหันเข้าหาการสนับสนุนจากธุรกิจแอลกอฮอล์เนื่องจากเป็นแหล่งทุนที่เข้าถึงได้ง่ายและผลประโยชน์ต่างตอบแทนที่ชัดเจน การปลูกฝังและการตอกย้ำแนวคิดว่างานบุญบั้งไฟถ้าให้สนุกต้องมีแอลกอฮอล์ การพนันขันแข่งเริ่มเข้ามาเพิ่มเติมความสนุกของการแข่งขัน ค่านิยมนี้จึงถูกปลูกฝังมาอย่างช้านาน แม้แต่ข่าวความรุนแรงที่เกิดขึ้นจากการจัดงานบุญบั้งไฟแต่ละที่ อาทิเช่น มีผู้เสียชีวิตบั้งไฟระเบิด เกิดเหตุทะเลาะวิวาท ซึ่งเกือบทั้งหมดล้วนแต่มีสาเหตุมาจากการดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ ด้วยเหตุที่กล่าวมาข้างต้นทางกลุ่มงานทุนอุปถัมภ์เชิงรุกเพื่อทดแทนธุรกิจแอลกอฮอล์ด้านประเพณีวัฒนธรรมและการส่งเสริมนโยบายสาธารณะ สำนักงานเครือข่ายองค์กรงดเหล้า(สคล.) ภายใต้การสนับสนุนของสำนักงานกองทุนสนับสนุนการส่งเสริมสุขภาพ(สสส.) จึงริเริ่มให้ทุนสนับสนุนเพื่อให้องค์กรต่างๆที่มีแนวคิดจัดงานบุญบั้งไฟปลอดเหล้า เพื่อเป็นการรณรงค์สร้างกระแส ให้มีการลดละเลิกเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ และหาพื้นที่ต้นแบบเป็นตัวอย่างที่ดีในการจัดงานบุญประเพณีปลอดเหล้าเพื่อเปลี่ยนแปลงและก่อให้เกิดค่านิยมในการจัดงานบุญประเพณีที่ปลอดเครื่องดื่มแอลกอฮอล์

2. ที่ทำมาแล้ว ... เกิดอะไรมาบ้าง / ผลงานที่ผ่านมา

ปี 2554 ที่ผ่านมาได้ให้ทุนสนับสนุนองค์กรพื้นที่ต้นแบบที่จัดงานบุญบั้งไฟปลอดเหล้าดังนี้

- บุญบั้งไฟกุศหว้าปลอดเหล้า อ.กุฉินารายณ์ จ.กาฬสินธุ์
- บุญบั้งไฟโคกกรวดปลอดเหล้าปลอดเหล้า จ.นครนายก
- บุญบั้งไฟตมใหญ่ปลอดเหล้า จ.บุรีรัมย์
- บุญบั้งไฟพระลับปลอดเหล้า จ.ขอนแก่น
- บุญบั้งไฟชุมชนอุทัยทิศปลอดเหล้า จ.มหาสารคาม
- รณรงค์งานบุญบั้งไฟปลอดเหล้า จ.ยโสธร
- รณรงค์งานบุญบั้งไฟปลอดเหล้า อ.พนมไพร จ.ร้อยเอ็ด
- บุญบั้งไฟสุวรรณภูมิปลอดเหล้า อ.สุวรรณภูมิ จ.ร้อยเอ็ด
- บุญบั้งไฟเอราวัณปลอดเหล้า อ.เอราวัณ จ.เลย

องค์กรที่รับทุนได้ออกประกาศนโยบายการจัดงานบุญบั้งไฟปลอดเหล้า

3. แนวทางในปีนี้ พร้อมวิเคราะห์กลยุทธ์ภายใต้ข้อจำกัด /ข้อจำกัดภายใน-ภายนอกองค์กร

การสนับสนุนปีนี้จะสนับสนุนพื้นที่เดิมและขยายการให้ทุนสนับสนุนพื้นที่ต้นแบบเพิ่มเติมจากเดิมอีกไม่เกิน 5 พื้นที่ โดยภาพรวม ไม่เกิน 15 พื้นที่ โดยมีสำนักงานเครือข่ายองค์กรงดเหล้าแต่ละภูมิภาคเป็นผู้ให้ข้อมูลและเป็นที่ปรึกษาพื้นที่ที่จะให้การสนับสนุน

***หมายเหตุ จำนวนพื้นที่อาจมีการเปลี่ยนแปลงตามงบประมาณที่สนับสนุนแต่ละพื้นที่

1. วัตถุประสงค์

1. เพื่อให้ทุนสนับสนุนการจัดกิจกรรมบุญบั้งไฟปลอดเหล้า โดยให้พื้นที่เป็นเสนอโครงการเข้ามายังผู้ให้ทุนและประสานงานร่วมกับเครือข่ายงดเหล้าในพื้นที่นั้นๆ
2. เพื่อสร้างพื้นที่ต้นแบบที่มีแนวคิดจัดงานบุญบั้งไฟปลอดเหล้า
3. เพื่อให้เกิดการรณรงค์สร้างกระแส และค่านิยมการจัดงานบุญปลอดแอลกอฮอล์ โดยประสานความร่วมมือทุกภาคส่วนในการรณรงค์ลดละเลิกเครื่องดื่มแอลกอฮอล์และมีเยาวชนในพื้นที่เข้ามามีส่วนร่วมในการดำเนินกิจกรรม

2. กลุ่มเป้าหมาย .... ทำกับใคร ที่ไหน

กลุ่มเป้าหมาย แบ่งเป็น 2 กลุ่ม ดังนี้

- 1.กลุ่มเป้าหมายที่เป็นองค์กรรับทุน(เจ้าภาพงาน) เช่น จังหวัด อำเภอ เทศบาล เป็นต้น
องค์กรที่รับทุนที่เป็นเจ้าภาพต้องสนับสนุนแนวคิดการจัดงานบุญบั้งไฟปลอดเหล้า โดยเป็นฝ่ายที่ต้องประกาศนโยบายให้หน่วยงานต่างๆที่เกี่ยวข้องรับทราบโดยทั่วกัน
- 2.กลุ่มเป้าหมายที่เป็นองค์กรรับทุน(ประชาคมเครือข่ายงดเหล้าในพื้นที่นั้น)
ประสานความร่วมมือของหน่วยงานต่างๆในพื้นที่ที่มีหน้าที่รับผิดชอบกับประเด็นแอลกอฮอล์ เช่น เครือข่ายเยาวชนงดเหล้า สรรพสามิต ตำรวจ สาธารณสุขในพื้นที่ เพื่อสนับสนุนการจัดกิจกรรมเจ้าภาพ โดยดำเนินการในส่วนงานการรณรงค์ลดละเลิกเครื่องดื่มแอลกอฮอล์เป็นหลัก

3. ระยะเวลา

แบ่งระยะเวลาดำเนินงานออกได้ ดังนี้

- 1.ระยะเวลาเปิดรับ โครงการ เมษายน - พฤษภาคม 2555
- 2.ระยะเวลาดำเนินกิจกรรมและสรุปผล พฤษภาคม - ตุลาคม 2555

4. ขั้นตอนการทำงาน

แบ่งขั้นตอนการทำงานได้ ดังนี้

- 1.เปิดรับโครงการ เมษายน - พฤษภาคม 2555
- 2.เวทีประชุมเตรียมความพร้อม พฤษภาคม 2555
- 3.ดำเนินการตามกรรม พฤษภาคม – มิถุนายน 2555
- 4.เวทีสรุปผลการดำเนินการ และปิดโครงการ กรกฎาคม – ตุลาคม 2555

5. ผลที่คาดว่าจะได้รับ (ตามวัตถุประสงค์)

1. มีผู้รับทุนสนับสนุนการจัดกิจกรรมบุญบั้งไฟปลอดเหล้า โดยให้พื้นที่เป็นเสนอโครงการเข้ามายังผู้ให้ทุนและประสานงานร่วมกันกับเครือข่ายงดเหล้าในพื้นที่นั้นๆ
2. เกิดพื้นที่ต้นแบบที่มีแนวคิดจัดงานบุญบั้งไฟปลอดเหล้า
3. เกิดการรณรงค์สร้างกระแส และค่านิยมการจัดงานบุญปลอดแอลกอฮอล์ โดยประสานความร่วมมือทุกภาคส่วนในการรณรงค์ลดละเลิกเครื่องดื่มแอลกอฮอล์และมีเยาวชนในพื้นที่เข้ามีส่วนร่วมในการดำเนินกิจกรรม

6. ตัวชี้วัด เชิงปริมาณ และ เชิงคุณภาพ (ตามวัตถุประสงค์)

ตัวชี้วัดเชิงปริมาณ

- 1.พื้นที่รับทุนเดิมเสนอโครงการเพื่อขอรับการสนับสนุนและยังคงแนวคิดการจัดบุญบั้งไฟปลอดเหล้า 10 พื้นที่
- 2.มีพื้นที่ใหม่ขอรับทุนสนับสนุนและมีแนวคิดการจัดบุญบั้งไฟปลอดเหล้า 3 พื้นที่

3.พื้นที่ประกาศนโยบายการจัดการนุญบั้งไฟปลอดเหล้าอย่างน้อย 5 พื้นที่

4.มีเยาวชน โดยเฉพาะเยาวชนเครื่องดเหล้าในพื้นที่เข้ามีส่วนร่วมในการดำเนินกิจกรรมรณรงค์
ปลอดเหล้า ในทุกพื้นที่รับทุน

ตัวชี้วัดเชิงคุณภาพ

- 1.การวิเคราะห์ข้อมูลจากการจัดเวทีสรุปการดำเนินกิจกรรม
- 2.รายงานสรุปผลการดำเนินการแต่ละพื้นที่